

EGY FOTÓMŰVÉSZ FELVÉTELEI A MAGYAR FORRADALOM BUKÁSÁRÓL

Rötzer Henrik ötvenhatos hagyatéka

FOTÓK: RÖTZER HENRIK/ARCHÍV

A szovjet csapatok november 11-én foglalták el Csepelt, s ezzel véget ért a fegyveres ellenállás a fővárosban. Egy bátor fényképész, Rötzer Henrik végigfotózta a dicső napokat és a főváros lerombolását.

→CSERMÁK ZOLTÁN

A Magyar Televízió 2010-ben felhívással fordult a nézőkhöz, hogy az ismeretlen, elrejtett vagy fiókban szunnyadó 56-os dokumentumaikat bocsássák a közmédia rendelkezésére. Az anyagokat a nemzeti ünnepen A hétköznapok forradalma és A forradalom hétköznapjai című adásokban tették közkinccsé. A kérsre sokan reagáltak, így a műsor szerkesztői a bőség zavarával küzdöttek. A fellelt anyagok közül mégis kitűnt egy fotósorozat, amelyhez – a Magyar Televízió akkori munkatársaként – nekem is személyes élményem fűződött.

Az akkori Lenin körúti orosz könyvesbolt előtt halomban égnak a kommunista rendszer kiadványai

tett portékái magukért beszélnek. A művész bátorságnak sem volt híján: a vérzivataros időkben a köztéren fényképezőgépet katagotatni nem lehetett veszélytelen.

Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson is előtérbe kerülhet: az 1938-as kongresszuson készített esti fotóján a kivilágított Lánchíd látható, a fenyelemekből a pillé-

bácsi volt a vőlegény. A hölgy egy mondata a Rötzer család tragédiájára is rávilágít: „a Tabánt ért bombatámadáskor a felesége már állapotosan a nagybátyám családjánál hetedmagával meghalt, nagybátyám a tragédia után Brazíliába menekült.” Leszármazottak nélkül, egyes források szerint 1971-ben hunyt el, a felesége halála után a hagyatéka egy része a Benke családhoz került.

A háború után már keveset szerepelt

Gadányi György fotóművész, fotótörténész, gyűjtő, a Gadányi Gyűjtemény létrehozója egy jubileumi kiállítással kapcsolatban találkozott a fotósorozattal. „Korábban a Rötzer név számomra csupán a harmincas évek egy kiállító fotóművészt jelentette, az életéről nem tudtam semmit. 2016-ban a forradalom évfordulóján, az Óbudai Múzeum Óbuda-1956 című időszakos kiállításán bemutatták Rötzer Henrik fotósorozatát, engem a tárlat fotórézének berendezésére kértek fel. Szerepem ezekhez az 56-os képekhez, készítésük rekonstrukciójához, körülményeihez kapcsolódott” – magyarázza a szakértő. A kiállításra kapott egy vitrint, amelyben e kornak a laborfelszerelését rekonstruálhatta.

Látszott a képeken is – mind kompozíciójában, mind a képek súlyozásában –, hogy igényes mester készítette. A képkockákat figyelve egy végtelenül tudatos művész portréja bontakozott ki a fotótörténész számára.

Mivel Rötzer Henrik számszaki területen dolgozott, feltételezhető, hogy egy feszes rendet megkívánó ember lehetett. Ráadásul – tisztességes munkahelye lévén – rendezett anyagi körülmények között élhetett, ennek hipotézisében épített a szakértő egy jó közepes amatőr fényképész laboratóriumot a kiállításra. A közönség láthatta a Leica gyártójának, a Leitz cégnek a nagytűgépét, a korabeli üveg-porcelán tálat, órákat, laboratóriumi lámpát, az akkori anyagok dobozait. Mindez kuriózumnak számított a fiatal látogatók számára, akik a digitális technikához szoktak.

„A Gadányi Gyűjteményben utánanézttem Rötzer pályájának, 1935–1941 között kilenc magyar és nemzetközi kiállításra küldött képet, nyolc alkotás képezte a kiállított művek gerincét. A magyar nyelvű fényképeseti szaksajtó-

→**A fényképész mintegy félszáz fotón a romos fővárost, az égő járműveket, az élet hétköznapjait örökítette meg, a dokumentumok hátsó oldalára pontosan feljegyezte a készítés helyszínét és dátumát. Utcányi sorban állók, ételosztók jelennek meg a képeken, s mindennütt a pusztulás a háttér.**

Lángoló kocsí a Nagyköroúton egy szovjet támadás után: csak a fényképész merészkedett ki az elhalt utcára

Egy napon Benke Imre lépett a szerkesztőségbe bőrrönddel a kezében. A Magyar Televízió felhívására érkezett, s egy fotóművész, Rötzer Henrik hagyatékát hozta. Hetilapok, családi képek kerültek elő a dossziékból, a legértékesebbnek viszont az 1956-ban készített fényképei bizonyultak. A fényképész mintegy félszáz fotón a romos fővárost, az égő járműveket, az élet hétköznapjait örökítette meg, a dokumentumok hátsó oldalára pontosan feljegyezte a készítés helyszínét és dátumát. Utcányi sorban állók, ételosztók jelennek meg a képeken, s mindennütt a pusztulás a háttér.

Az Apponyi téren – egy elhunyt fiatalember tragédiájának színhelyén – koszorúk között áll egy hevenyészett felirat: Szvoboda Sándor, élt 29 évet. Felette egy másik írás: bosszút állunk érte. A Blaha Lujza téren szétroncsolt villamos foglalja el az utat. A Magyar Rádió romos épülete, a Rókus kápolna ledőlő tornya s a Lenin körúti orosz könyvesbolt elége-

Hajógyári alkalmazott

Rötzer Henrik neve kevésbé ismert a magyar fotózással foglalkozók körében, pedig a két világháború között, s még a háború után is számos újságban, folyóiratban találkozhatunk felvételeivel. Rötzer 1895-ben született, 1914-ben a Duna Gőzhajózási Társaság alkalmazottja lett, a II. világháború után az Óbudai Hajógyárban dolgozott. A fotóművész pontos ember volt, Rolleiflex és Leica gépen készített felvételeiről pontos feljegyzéseket készített, életének krónikája naplójából követhető. Nagyon sok helyen publikált, felvételei többek között a Rádióélet, Színházi Magazin, Új Idők lapokban jelentek meg, a háború után a Pest Megyei Hírlapban, az Élet és Irodalomban, a Szabad Népben találkozhatunk képeivel. III. Viktor Emmanuel olasz király 1937-es látogatásánál is jelen volt, az 1940-es Szent István-napi sorozata jó kezű és jó szemű mesterre vall. Egy képe minden bizonnyal a 2020-as budapesti 52.

rein kirakott kehely és ostya is jól kivehető.

Köztisztelőben álló személy

A hétköznapoknak is hű krónikása lehetett, kedves a szentendrei orvosi rendelő folyosóján üldögélő gyerekekről készített kép. Szeretett utazni, az erdélyi tájat, a székely embereket is szívesen fényképezte. Számos alkotása az interneten is hozzáférhető. Tudását megosztotta a fiatalabbakkal, 1957-ben szervezője volt egy tehersekkutató pályázatnak, amelynek győztesei egy bentlakásos tanfolyamon vehettek részt. Neve a csillaghegyi nevezetes emberek listáján is szerepel, a Hegyalja utca 14-ben igen szerényen, két-szobás házában lakott. Az egyik szobában idegenek, társbérlok vagy albérlok éltek. Néhány idősebb szomszédja köztisztelőben álló személyként emlegeti. Amikor életéről érdeklődtem, kaptam egy fotót leánya esküvőjéről. Liebe Katalin asszony bocsátotta rendelkezésemre, az ő nagybátyja, János

Névtáblacsera a Sztálin úton